

Ayşe Şasa

Bir Ruh
Macerası

BİR RUH MACERASI

Ayşe Şasa

Biyografi

TİMAŞ YAYINLARI | 2203
Edebiyat Kitaplığı-Anı Biyografi
Ayşe Şasa Kitaplığı | 3

YAYIN YÖNETMENİ
İhsan Sönmez

EDİTÖR
Seval Akbiyık

KAPAK FOTOĞRAFI
Halit Ömer Camcı

KAPAK TASARIMI
Ravza Kızıltuğ

1. BASKI
Kasım 2009, İstanbul

11. BASKI
Temmuz 2020, İstanbul

ISBN

9 786051 141282

TİMAŞ YAYINLARI
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

   timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 45587

BASKI VE CİLT

Altın Kitaplar Yayınevi Matbaası
Göztepe Mah. Kazım Karabekir Cad. No:32
Mahmutbey - Bağcılar/ İstanbul
Telefon: (0212) 446 38 88
Matbaa Sertifika No: 44011

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

Takdim	9
Aile Profili	13
Mürebbiyeler Rejimi.....	27
Alaturka Her Şey Ayıp	47
Demir Kapının Ardı.....	55
Elveda "Lieber Gott" Merhaba Sosyalizm	65
Sinema ve İlk Evlilik.....	80
Yeşilçam Sokağı'nda Bir Garip.....	91
Kutudaki Mutluluk.....	97
"Gökyüzünde Yalnız Gezen Yıldızlar"	107
Bas-ü Bade'l Mevt	119
Füsus Işığında Yeni Bir Dünya	131
"Mucizeler Bir Kez Başladığında Bitmek Bilmez!"	141
Hatime	158
Özel İsim İndeksi	159

Takdim

Bundan yedi sekiz yıl önce, bir gün, kendisine derin saygı beslediğim bir Allah dostu bana, hatıralarımı kayda geçirmemi buyurunca, bir an irkilmiş, düşüncelere dalmıştım.

Nasıl olacaktı? Geriye dönüp ağır sıkıntılarla dolu çocukluk ve gençlik yıllarımı hatırlamak bile bana bunalım ve daralma veriyordu.

Ancak bana bu ödevi veren kişinin sözü benim için buyruktu. Bir süre sonra genç bir arkadaşın yardımıyla anılarımı teybe kaydetmeye başladım.

Birçok aksaklıktan sonra kayıt işi tamamlandığında, anlattığım süreçle bir kez daha derinden derine hesaplaşmış bulunuyordum.

Hayatımdaki belli çilelerin zahirdeki müsebbibi gibi gözüken ebeveynime ve diğer ilgili kişilere karşı içimde en ufak bir şikâyet kalmamış olduğunu memnuniyetle müşahede ediyorum. Kadere rıza duygusu; sabrı, tevekkülü, bir başka boyutta zenginleşmeyi getiriyor.

Söz konusu kişilerden göçmüş olanlara daima rahmet, hayatta bulunanlara da selamet dilemekteyim.

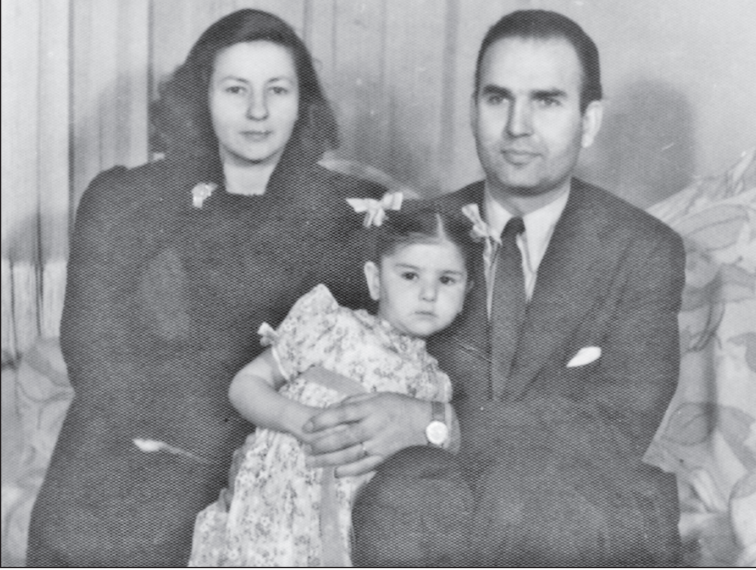
Kayıt işlemi boyunca bana destek olan, değerli katkılarını esirgemeyen aziz kardeşlerim Meryem Atlas, Leyla İpekçi, Berat Demirci ve Elif Betül Demirci'ye sonsuz teşekkürlerimi iletiyorum. Onların kararlı mesailerleri olmasaydı bu metin belki de tamamlanamayacaktı.

Hayatımdan, bende yer etmiş birtakım olayları ve sahneleri nakletmekten başka hiçbir iddiası olmayan bu metni okurların ilgisine sunarım.

Ayşe Şasa
Temmuz 2009, Gayrettepe

Takdîr cuz rizâ-yı tu kârî ne-mîküned
Peyveste tâ'at-i tu edâ mîküned kazâ
(Kader, senin hoşnutluğunu kazanmaktan başka bir iş yapmıyor;
Kaza ise daima sana boyun eğmeye devam ediyor)

Fuzulî, *Leyla ile Mecnun*
(Hazreti Muhammed Aleyhisselâm'ın Şanında Kaside)

Ayşe Şasa üç yaşındayken annesi ve babasıyla

AİLE PROFİLİ

“Ayşe Şasa kimdir?” demiyorum, “Ayşe Şasa olmak nasıl bir şey?” sorusuyla başlayalım izninizle.

Evet... Bu isim bile hayatımda çok şey belirliyor. Şasa, hayatım boyunca bilhassa telefonlarda telaffuzunu kimseye aktarmadığım bir soyadı. Kafkasya'da ok-yay anlamına gelen bir kelime; okun temrenini yapan usta anlamına da geliyor. Kербela şehitleri arasında Ebu Şasa adında bir zat var, bizimle ilgisi olup olmadığını bilmiyorum... Telefonda Şile, Ankara, Sivas, Ankara diye kodlamam gerekiyor. Böyle diye diye bu yerlerin isimleriyle de bir özdeşlik kurmaya başladım. Boyumun biraz ortalamanın üzerinde olması da, çocukluğumdan itibaren göze batan bir şeydi. Bunları söylüyorum çünkü bunlar bende marjinallik duygusu uyandıran, yaşadığım çevre içerisinde öğretilik izlenimi veren şeylerdi.

Marjinalliğe isim ve fizik olarak sürüklenmek gibi bir şey, aslında marjinallik de değil yalnızlaşmak...

Evet... Bir de genelinde dar gelirli, yoksul insanların yaşadığı bir toplumda varlıklı bir aileden gelmenin üzerimde kurduğu tuhaf bir baskı vardı. Kendi konumumu yadırgama gibi bir şey. Varlık dolayısıyla bir azınlığın içinde oluş... İçine doğduğum şartlar oldukça üst bir seviyedeydi. Daha sonra bu servet belli bir oranda geriledi.

Varlıklı bir aileden gelmeniz... İyi değil mi bu? Oturur hanım hanımcık sosyete hayatı sürerdiniz...

Benden beklenen de oydu belki, normal olarak. Ama entelektüel merakım, galebe çaldı... Daha 6-7 yaşlarımdan başlayarak

bu âlemdeki varlığımın sebebini, çevremın özelliklerini sorgular dururdum. Biraz aktif bir zihin yapım vardı herhâlde, altını çizerdim her şeyin. Bu da beni muhitimde sıra dışı kılıyordu... Kendimi başkalarından biraz daha farklı bir kişi olarak algılamama neden oluyordu... sıra dışı olmak, arkasından daima bir "kenar"da yalnızlığa sürükledi beni. Bende, aidiyetimi kurcalamak vazgeçilmez bir yere sahipti. Kurcaladıkça; hangi zümreye, çevreye ait olduğum; âlemde yerimin ne olduğu meselesi, belirsizlik olarak çıktı karşıma. Bu hâl, çocukluk ve gençlik yıllarımdan yakamdan düşmeyen sorunuydu.

Neden belirsizlik, daha doğrusu belirsizliğin sebebi nedir?

Çevreme aidiyet bilinci çok zayıf olduğu için, her şeye dışarıdan bakıyordum, dünyaya dışarıdan bakmak zorunda kalıyordum. Aileme dışarıdan bakıyordum; ailem bir konuda haklı mı haksız mı, iyi mi kötü mü hep başkalarının gözüyle bakıyordum. Bu, bir çocuk için çok yorucu bir şey. Bu aidiyet belirsizliği çocuk yaşta eğri ile doğru hakkında yapayalnız karar verme mecburiyetini getiriyor. Eğriyi doğruyu ayırt edebilecek dayanağınız yok; ruhî denginizi sağlayacak bir kültür ortamından mahrumsunuz...

Bu bir yerde uç vermedi mi?

Hatıratımı kayda geçirmek düşüncesi uyandığında aklıma ilk gelen ve beni hâlâ etkileyen bir olay var. Bence orada uç verdi... 16 yaşındayım... Şişli'de La Paix Hastanesi'nin önünden geçiyorum. O dönemde inançlı biri de değilim, ama o hastanenin önünden geçerken içime bir şey doğuyor; bir dua değil de bir dilek, "Hakikate vasıl olmama vesile olacaksa, yolumun bu hastaneden geçmesine razıyım." demiştim içimden; niyet tutar gibi. "Hakikat" (truth) kelimesine aşırı bir ilgilim, abartılı bir merakım var. Truth... Bu kelimeyi kolejde, ortaokulda sanıyorum, felsefe dersinde Platon'un diyaloglarında duymuştum. Çok cazip geliyordu bu kelime bana, müthiş bir etkisi vardı üzerimde, ama ne anlama geldiğini tam olarak bilmiyordum. Kelime

Annesiyle

büyüleyiciydi, ama ne olduğunu kavrayamıyordum... Hayat hikâyemi bir tek çizgiye indirgeyecek olursam: Hep bir arayışın, hakikat arayışının özeti olduğunu söyleyebilirim.

Şimdi ne anlam ifade ediyor bu...

Hakikat kelimesi, arayış, tutku, saplantı... Ne kadar mariz bir talepte bulunuyorum. Yani bir akıl hastanesine gireceğim de oradan hakikate varacağım. O kadar mariz bir şey ki, tam içinde bulunduğum, karmakarışık ruh hâlini anlatıyor. Peki, daha 16 yaşında bu anafora kapılmamın sebebi ne? Oraya varıncaya kadar ben neler yaşadım? Geriye dönüp dönüp hep bunları düşünürüm.

Bu, sonradan ve tekrar tekrar yaşamak gibi bir şey olmalı...

Evet, aynen öyle... Ta bebekliğimin bile altını çiziyorum...

1941 yılında Amerikan Hastanesi'nde doğmuşum. Doğan doğmaz da oldukça büyük bir dertle karşı karşıyayım. Annem, Çerkes bir aileden geldiği ve pedersahi etkiler altında olduğu için bir erkek çocuk beklerken, kız doğurduğuna fevkalade üzülüyor; hatta bir süre bana süt vermekten bile kaçınıyor. Böyle bir başlangıç var hayatımda; şimdi ben döner bunu düşünürüm. Hastanede yeni doğan bebekler annelerine süt emzirmeye götürülürken, ben yatağımda yalnız bırakılmışım demek ki... Bana bir biberon veriyorlardı, onunla avunuyordum. Herhâlde ilk yalnızlık orada başladı.

Sonra...

Annem herhâlde elinde olmayan bu durumla uzlaştı ve küçük yaşında o dönemin meşhur Sabah Fotoğrafçısı'na çektilenen fotoğraflarda poz veriyorlar, kucaklarında bebek Ayşe Şasa... Yüzleri gülüyor, memnun bir hâlleri var, ama bu biraz göstermelik gibi geliyor bana... Çünkü annemin, zavallı anneciğimin -onu bu konularda suçlamak istemiyorum ama- kişilik yapısı, benimle uğraşmaya, bir bebeğe vakit ayırmaya müsait değil. Beni, çok uygun gördüğü, Avrupa'da önemli bir çocuk bakımı okulundan diplomalı, Frau Katie adında Macar Yahudisi bir kadına doğduğum andan itibaren teslim ediyor. Bu kadın, beş yaşıma kadar adeta annemin yerini tutacak olan kişi. Böylece bir mürebbiyenin eşliğinde Şasa ailesine ve akraba çevresine dâhil oluyorum.

Aile kimlerden müteşekkil? Öncesi, sonrası...

Babam Avni Şasa; baba tarafından Çerkes, annesi Mihriban Hanım tarafından güneydoğuda Bedirhan aşireti denilen önemli bir aşirete dâhil. Bedirhanların bir rivayete göre büyük komutan Halid bin Velid'e kadar dayandığı iddia edilir. Çok geniş bir

aşirettir. Babamın babası Bekir Şasa, fevkalade dürüstlüğüyle tanınan, Cumhuriyet döneminde Orman Genel Müdürlüğü yapmış bir şahsiyet; Ankara'nın Eskişehir çıkışında, yol kıyısında hatırasına izafeten oluşturulmuş bir orman var. Bekir Bey, dürüstlük konusunda babamı çok etkilemiş.

Avni Bey sizin gibi varlıklı bir eve mi doğmuş?

Hayır, hayır! Babamın çocukluğunu geçirdiği evi gördüm... Feneryolu'nda, cadde üstünde görgülü bir Osmanlı memur ailesinin mütevazı görünümlü evi. Babamın çocukluğu daha sonra yaşayacağı hayata göre mütevazı şartlar içinde geçiyor.

Mihriban Hanım nasıl biri, siz gördünüz mü?

Mihriban Hanım'ı ben hiç görmedim... Genç yaşta tüberkülozdan ölmüş... Beş vakit namazında, ilmî kitaplara meraklı bir hanımefendi; çok çok hayırsevermiş... Aile dostlarımızdan birisi Mihriban Hanım'ı tarif etmek için şu hikâyeyi anlatır: "Herkesin derdine koşardı, herkesin acısına ortak olmaya çalışırdı. Dar imkânlarına rağmen çevresindeki insanlara hizmeti görev bilen bir kişiydi. Öyle ki, bir futbol maçı olduğu zaman hacet namazı kılıp, maçta kavga çıkmaması için dua ederdi." Mihriban Hanım'ın insanları seven ve düşünen bir şahsiyet olduğunu, hakkında söylenenlerden anlıyoruz.

Babanız Avni Bey...

Avni Şasa, Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra hukuk okuyor ve ticarete atılıyor. O yıllarda ticaret sıra dışı bir şey, çünkü Türkler ticaret hayatında aktif değiller. Kereste ticaretine giriyor. Varlıklı bir kereste tüccarının dükkânında çırak olarak çalışıyor; o tüccar aile dükkânı elden çıkarmak ve babama vermek istiyor; ödeme konusunda da büyük kolaylıklar tanıyorlar. Babam böylece kereste mağazasını devralıyor... Bu şekilde ticaret hayatına başlıyor.

Annesi Melike Şasa, babası Avni Şasa

Ayşe Şasa iki yaşında

Kişilik özelliklerinden bahsedebilir misiniz?

Elbette... Babam çok nazik, çok merhametli, halim selim, diğerkâm, hep insanların hayrı için çırpınan bir insandı. Ruhun aristokrattı... Fakat o dönemde, bir kafa karışıklığı, bir değer karmaşası var... Babam da karmaşadan payını almıştı. Bir yanıla çok yerli ve muhafazakâr... Kafkas kültürünün de etkisi vardı üzerinde... Mesela namus kavramının ve namuslu olmanın altını her fırsatta çizdi. Ama aynı Avni Şasa'nın Amerikan liberalizmine, Amerikan sistemine de hayranlığı vardı.

Ticarete atılmasına bu görüşleri mi sebep oldu?

O görüşler daha sonra etkili olmuş olabilir. Ama esas, babasının vasiyetiyle ticarete atılmış... Babası: "Hayatın boyunca hiçbir şekilde siyasete girme; sözle bile karışma ve tüccar ol, memur olma!" vasiyetinde bulunmuş. Babam da hayatı boyunca tutkulu bir şekilde vasiyeti yerine getirmeye çalıştı. Genç yaşta da başarılı bir tüccar oldu. 1940'larda kereste ticaretiyle yavaş yavaş bir servet ediniyor ve bu sürmüş...

Ayşe Şasa babası Avni Bey ile

Babanızın size karşı tavrı nasıldı?

Annemden ziyade, içten ilgi gösteren babamdı. Annemin beni bakıcılara, mürebbiyelere havale etmesine karşılık; geriye dönüp baktığımda babamın bana daha çok vakit ayırdığını daha iyi anlıyorum. Yetişme dönemimde bana İngilizce Red-Kitler, Jean Autryler okuyor, yüzme öğretiyor, o dönemde çok güzel ve büyük bir lokanta olan Abdullah Lokantası'na götürüyor, Pandelli'ye götürüyor. Yani babamla ilgili hatıralarım var.

Annenizin size karşı olan tutumunu şimdi mazur görüyorsunuz. Ama birazcık kurcalarsak neler söyleyebilirsiniz?

Annemi çocukluğunda erkek gibi yetiştirmişler. Annem Kafkas muhaciri... Annemin anne tarafından büyükbabası Mehmet Muzaffer Paşa adında bir Osmanlı paşası... Muzaffer Paşa dürüstlüğü şiar edinmiş, görgülü bir Osmanlı memuru ve âyânlık pâyesi var... Aile, çok yüksek bir refah içerisinde değil; ama iyi sayılabilecek seviyede bir hayata sahip... Annem daha küçük yaşta geleneksel toplum düzenine bir manada isyan ediyor. İçerenköy'de, Sahra-ı Cedit'te bir köşkte yetişmiş. Köşkte çok bunalırmış, çünkü o semtten ayda bir sucu arabasından başka hiçbir şey geçmezmiş. "Ben hayata büyük bir özlem duyuyordum." derdi... Kendisinin anlattığı hatıralara göre; topuklu pabuçlarını koynuna sokar, düz ayakkabılarını giyer, kapıdan çıkıp da duvarı geçince koynundan topuklu ayakkabıları çıkarır giyermiş; Kadıköy'e, Üsküdar'a, arkadaşlarına filan gidermiş. Köşkte o kadar bunalmış ki, tavan arasında bir odası varmış-resme kabiliyeti vardı-, hayatındaki monotonluğu kırabilmek, kendine özgü bir hava yaratabilmek için odasının duvarlarına yağlı boya ortanca çiçekleri resmetmiş.

Annenizden onun dayısına, yani büyük dayınız Rauf Orbay'a geçsek...

Rauf Orbay büyük dayım, önemli bir asker ve idareci; 1922'de başbakanlığa kadar yükseliyor. Fakat eski silah arkadaşlarıyla aralarında geçen ve yakın tarihimizin biraz bilinen bir meselesi

Ayşe Şasa büyük dayısı Rauf Orbay ile

olarak bir ihtilafa düşüyor ve iftiraya uğruyor. Hayatının dokuz yılını yurtdışında sürgünde geçiriyor. Rauf Dayımın gözden düştüğü dönemde, annemin ailesi büyük bir sıkıntıya düşer oluyor. Büyükbabam da bu durumda saf dışı kalıyor. Anneannem yapayalnız, bir sürü çocuk var ailede, büyük teyzemin çocukları, annem ve kız kardeşi... Büyük bir yalnızlık ve darlık dönemi geçiriyorlar. Aynı şekilde,

Rauf Dayımın rejimle olan ihtilafından dolayı onlar da takibe uğruyorlar. Annem küçük bir kızken bile gittiği yerlerde takip edildiğini ve göz hapsinde bulunduğunu söylerdi. Bu büyük acılar anneannemin ve annemin sinir sistemi üzerinde büyük bir tesir yapmıştı.

Annenizin kişilik yapısı iyice karmaşıklaşıyor...

Evet, gerçekten çok karmaşık bir karakteri vardı. Erkek gibi yetiştirildiğinden olsa gerek, çok sert bir tarafı vardı. İçinde buldukları köşkün bağları var... Küçük bir çocukken, büyükbabamla anneannem annemi gece-

nin bir yarısı yapayalnız başa gönderiyorlar, karanlıktan korkmaması için... Oldukça sert bir terbiye tarzı; herhâlde Kafkas terbiyesinin bir uzantısı. Bununla birlikte İngilizlerin tough diye tabir ettikleri sertçe bir karakter yapısı var. Bir yanıyla da çok nazik, çok naif... Ama ben annem için "Başkalarına peri kızı, bana ejderha!" derdim. Kendi yetiştirilme biçimini bir bakıma bana uyguladı; çok sertti ve bunun üzerimde çok tahripkâr bir etkisi vardı. Annem, o dönemin batılılaşma modasına uygun olarak da çok iyi bir şey yaptığını düşünüyordu. Ecnebi bakıcılar, mürebbiyeler filan...

*Her iki baştan da köklü ve gelenek sahibi bir anne ve baba...
Devrin modası olan "Asrîleşmek" karşısındaki tutumları nasıl?*

Annem ve babam geçmişe, geleneğe ait; yerli olan pek çok şeyi hafife alan bir zümreye mensuplar; geçmişlerini hor gören bir anlayışa sahipler. Onlar için Batılı olan, yeni olan, asrî olan her şey istisnasız iyidir. Zaten Tanzimat'tan beri böyle genel bir hava hâkim. Babamın yenilikçi olarak tabir edilebilecek bir yanı, yabancıardan gelen tenise, deniz sporlarına aşırı merakıydı. Çocukluğunda Feneryolu'nda bazı İngiliz aileler varmış; yelkencilik yapıyor, tenis oynuyorlarmış. Babamın, delikanlılık çağından beri idealinde bu sporlara imkân sağlayacak bir hayat tarzına kavuşmak vardı, kavuşunca da gerçekleştirdi.

Aslında yalnız babanızda değil annenizde de geleneksel bir yön olmalı...

Elbette... Osmanlı'nın son dönemlerini yaşamış, dindar insanlar arasında büyümüş; kendi anneanneleri dedeleri, annesi babası, bugüne kıyasla daha geleneksel, dininde diyanetinde insanlar. Annem bunları yaşadığı için geleneksel ahlaka üstü kapalı da olsa büyük bir bağlılığı var; ahlakçı bir yapısı var. Ama bu ahlakçı, bu geleneksel yanın o kadar özendiği ve o kadar taklit etmek istediği Batılı yeni toplum modeliyle nasıl bağdaşacağına dair en ufak bir tefekkürü yok... Hiç düşünülmeden bir şey bırakılıyor ve öbür tarafa atlanmak isteniyor. İşte bu, bir facia,

Ayşe Şasa spora son derece düşkün olan babası
Avni Bey'le birlikte İsviçre'de

toplum için büyük bir facia. Muhasebesi yapılmamış bir değişim. Hâlâ bu, zincirleme reaksiyon gibi sürüp gitmektedir. Anne ve babamın kuşağı, çift kimlikli veya parçalanmış kimliklerle dolaşıyorlar; işte annem bir tarafta geleneğe bağlı, bir tarafta Batıyı idealize ediyor; ama arkadan gelen bana, geleneğe ait hiçbir şey verilmiyor... Dolayısıyla Ayşe Şasa ve onun gibiler serada yetişmiş bir bitki gibi Batı mahsulü özel aşılarla, özel ilaçlarla yetiştiriliyor.

Zengin olmak o dönemde zaten böyle bir hayat yaşamayı beraberinde getirmiyor mu?

Doğru... Annem yaşadığı darlık ve sıkıntı döneminden, babam da çocukluğunda yaşadığı nispi yokluk döneminden sonra servet sahibi olmanın etkisi ile doğrusu, böyle bir hayatın kucağına adeta gönüllü atlamışlar. Batılılaşma modasının etkisi ile çağdaş denilen hayat tarzının, çevrelerinde örnek ve

öncüsü konumuna geliyorlar. Müthiş bir gezme tozma ve bugünün sosyete diye tabir edilen bir tür kapalı zümre hayatının -sözüm ona seçkinler hayatının- özentisine dalıyorlar. Buna özentisi diyorum çünkü bu toplumda şimdilerde bir iddia var: Toplumda köylü diye tabir edilen büyük bir kesim görgüsüzlükle itham ediliyor, lümpenlik iddiası atılıyor ortaya, bunlar şehirli zümreye ayak uyduramıyor deniliyor. Köylü denilen zümre ne olursa olsun çoluğuna çocuğuna Kur'an öğretiyor. İyi kötü geleceği naklediyor. İyi de şehirli zümre neydi? Benim çocukluk yıllarımda bile bu zümre; geleneği kökten reddeden, yeni diye düşünülen her şeye kucak açan ve dolayısıyla geleceğe nakledeceği hiçbir şeyi olmayan insanlardan oluşuyordu...Görgü nedir? Görgü bir nakil işidir. Sen geçmişten aldığın bir şeyi geleceğe devredersin. Böyle bir devir yok. Çocuklarına bale dersi, piyano dersi aldırıyorlar, yabancı dil öğretiyorlar, "bonjour, bonsuvar" demeyi öğretiyorlar. Ziyafette hangi çatal, hangi bıçakla yemek yeneceğini öğretiyorlar. Ama hiçbir manevi, hiçbir dini telkin yok. Ben buna görgü, bu insanlara da görgülü demekte zorlanıyorum. İşte bütün bu Batılılaşma modasının trajik bir maraz olarak ortalığı kemirdiği bir döneme denk düşünün benim çocukluğum. Tam bir değer keşmekeşi içindeyiz...

Kandil geceleri, Ramazan, bayramlar uğramaz mıydı semtimize? Onlarda insanı yakalayan ve dine çeken ritüeller vardır...

Bayramlarda ziyaretlere götürürdü ailemiz bizi, büyüklerin, yaşlıların elini öpmeye götürürlerdi; bundan nefret ederdim. Ramazan'ın yaşanmadığı, anlamının hiç bilinmediği bir ortamda, bir çocuğun bayramı kavraması, ona mana kazandırması mümkün değil... Aniden bayram diye bir şey ortaya çıkıyor; elbiselerini giydireyorlar, büyüklerin ellerini öpmeye götürüyorlar. Kupkuru; ritüel var, fakat hiçbir mana yok...

Kurban bayramında kurban kesilir miydi peki?

Hayır, kurban bayramında kurban kesilmezdi, böyle bir şey yoktu. Sadece bayramlarda büyüklere el öpmeye gidilirdi ve

dediğim gibi, ben de bundan nefret ederdim. Bayram geliyor diye saçımı başımı yolardım.

Her şeyiniz var ama “çocuklar gibi” bir çocukluğunuz yok...

Doğru... Cehennemî bir hayat... Ecnebi dadıların hegemonyası altındayım, beş yaşıma kadar bana bakan Macar Yahudisi Frau Katie, diplomalı ve iddialı bir bakıcı. Aşırı bir disiplin merakı var, benimle yalnızca Almanca konuşuyor. Katie'den ana olunca, anadilim de neredeyse Almanca oluyor. Sonraları, bir hayli zaman Türkçe konuşurken zorlandım; anadilimi öğrenmek epey zamanımı aldı, çok çaba sarf ettim.